

TORNION VARHAISKASVATUKSEN TOIMINTAVUOSISUUNNITELMA 2026- 2027

“Hyvän elämän ja kestäväen kasvun mahdollistaja”

Hyväksytty sivistyslautakunnassa 27.5.2026 § 59.

1. MEÄN TOIMINTA-AJATUS

Tornion kaupungin toiminta-ajatus vuosille 2026-2030 on ”Hyvän elämän ja kestävä kasvun mahdollistaja.” Me varhaiskasvatuksessa pyrimme toteuttamaan tätä toiminta-ajatusta päivittäisessä toiminnassamme valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2022, 1.1.2026 tulleiden muutosten mukaisesti) ja hyödyntäen myös Oppimisen polulla Torniossa-vihkosta. Paikallisesti tarkennettavat asiat kirjataan vuosittain päivitettävään toimintavuosisuunnitelmaan, jonka sivistyslautakunta hyväksyy. Tornion varhaiskasvatuksen arvot perustuvat valtakunnallisiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (vuodelta 2022/1.1.2026) sekä Tornion kaupungin strategiassa oleviin toimintaperiaatteisiin, joita ovat rohkeus, turvallisuus ja kestävyys. Tornio on mukana Unicefin lapsiystävällinen kuntahankkeessa. Hanke on käynnistynyt keväällä 2024. Osaltamme pyrimme varhaiskasvatuksessa olemaan asiakasperheidemme tukena kasvatustyössä ja vahvistamaan heidän vanhemmuuttaan.

TURVALLISUUS

Vahvistamme turvallista ja sujuvaa arkea. Turvaamme ammattitaitoisen ja pysyvän henkilöstön. Olemme tukena vanhempien kasvatustyössä.

ROHKEUS

Arvioimme ja kehitämme pedagogiikkaa, toimintaa ja oppimisympäristöjä luovasti ja kokeilunhaluisesti. Edistämme ammatillista oppimista ja osaamisen jakamista työhteisössä.

KESTÄVYYS

Noudatamme kestävä elämäntavan periaatteita. Ohjaamme lapsia ja perheitä terveyttä ja hyvinvointia edistäviin elämäntapoihin.

Kaiken toimintamme lähtökohtana on varhaiskasvatuksen arvot:

Lapsuuden itseisarvo: Jokainen lapsi huomioidaan omana itsenään. Lapsi saa kehittyä omassa tahdissaan. Lapsen edun ensisijaisuus ohjaa toimintaamme.

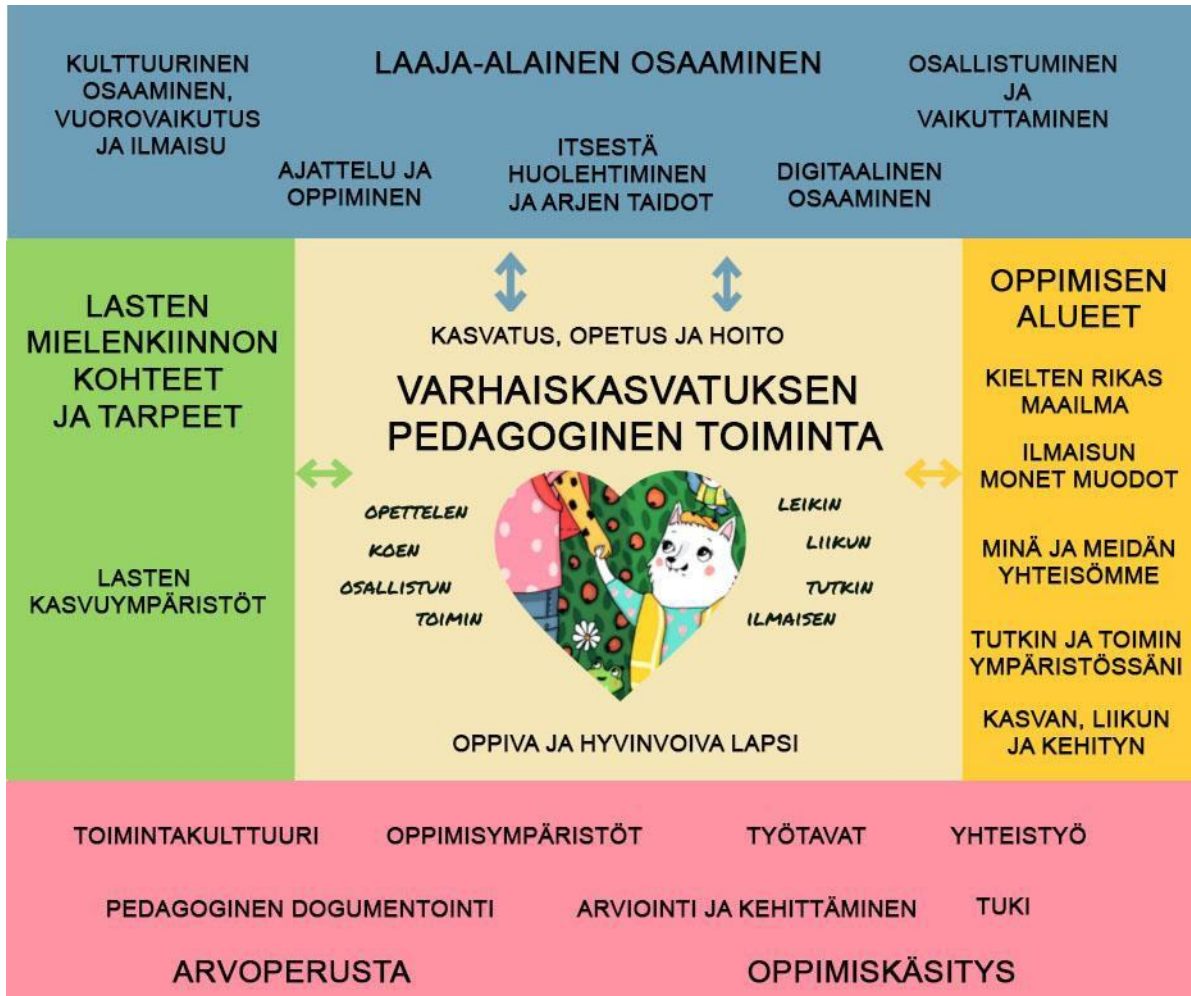
Ihmisenä kasvaminen: Positiivinen minäkuva ja terve itsetunto rakentuvat kannustavassa ja hyväksyvässä ympäristössä. Kiusaamista ei hyväksytä ja siihen puututaan. Puhumme lapsille kannustavasti ja tuomme lasten vahvuudet esiin sanoin ja teoin.

Lapsen oikeudet: Lapsella on oikeus olla oma itsensä ja toimia itselleen ominaisella tavalla. Lapsella on mahdollisuus osallistua toiminnan suunnitteluun ja tulla kuulluksi.

Terveellinen ja kestävä elämäntapa: Ohjaamme ja kannustamme lapsia ekologisiin ratkaisuihin. Keskustelemme terveellisistä elämäntavoista.

Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo: Lapsella on mahdollisuus kehittää taitojaan ja tehdä valintoja. Luomme moninaisuutta kunnioittavan ilmapiirin. Lapsista ja heidän perheistään puhutaan kunnioittavasti.

2. MEÄN PEDAGOGINEN TOIMINTA

Tornion kaupungin Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan viitekehys

Laadukkaalla pedagogisella toiminnalla vahvistamme lasten laaja-alaista osaamista, oppimista, hyvinvointia ja osallisuutta. Varhaiskasvatuksen työntekijöinä meidän on tärkeä pohtia omaa arvoperustaa, oppimiskäsitystä, työyhteisömme toimintaa ja toimintakulttuuria sekä reflektoida ja kehittää omaa työosaamista ja yhdessä tiiminä reflektoida kasva-

tustilanteita. Työntekijöinä huolehdimme, että yhteiset tilamme ovat viihtyisiä ja leikkimään houkuttelevia, turvallisia, terveellisiä ja kestäviä.

Varhaiskasvatuksen kokonaisvaltaisuus toteutuu meillä kokopäiväpedagogiikkana, jossa kaikki päivän tilanteet ovat tärkeitä. Henkilöstö mahdollistaa kaikissa arjen tilanteissa lapsen kasvun, kehittymisen, oppimisen, hyvinvoinnin ja osallisuuden. Työntekijänä pohdimme myös omaa käsitystä lapsuudesta, millainen nykypäivän lapsi on. Hyväksymme jokaisen lapsen aikansa eläjänä ja ymmärrämme, että lapsuus muuttuu ja elää koko ajan ja on ajan ja ympäristön muokkaamaa. Siirtymätilanteita toteutamme pedagogisesti esim. leikkien, laulujen, lorujen ja liikumisen avulla. Ymmärrämme päivittäisen liikunnan merkityksen lapsen kasvuille, kehitykselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille. Vahvistamme edelleen ulkoilun hyödyntämistä pedagogisena tilana; kaiken toiminnan voi siirtää myös ulos.

Tunnekasvatus kuuluu kokopäiväpedagogiikkaamme; tuemme lasta tunteiden turvallisessa ilmaisussa, sanoittamisessa ja läpikäymisessä. Painotamme kaudella 2026-2027 lapsen tuen toteutumista arjessa, erityisesti yleinen tuki huomioiden. Jatkamme tunnetaitojen opettelua sekä kieli- ja kulttuuritietoista kasvatusta. Musiikki ja liikunta ovat tärkeä osa varhaiskasvatustamme päivittäin eri muodoissaan ja osana kokopäiväpedagogiikkaa. Digitaidot ovat osa laaja-alaisen osaamisen taitoja ja huomioimme ne oppimisen osa-alueena. Yksiköissä on digivastaavat, jotka kehittävät digipedagogiikkaa yhdessä esihenkilöiden ja muiden digivastaavien kanssa, sekä jakavat tietoa ja osaamista koko yksikköön.

Toimimme vaihtuvissa pienryhmissä päivittäin ja ymmärrämme sen hyödyn yhtenä yleisen tuen muotona. Muodostamme ryhmät pedagogisin perustein joustavasti vastaamaan lapsen ja lapsiryhmän kulloisiakin tarpeita. Pedagogisina perusteina käytämme muun muassa lapsen ikää, mielenkiinnon kohteita ja vasaista nousevia tarpeita.

Kehitämme toimintakulttuuria inklusion periaatteiden mukaisesti. Jokaisella lapsi kuuluu ryhmään, osallistuu yhteiseen toimintaan sekä kasvaa omana itsenään vahvuuksien ja myönteisten oppimiskokemusten avulla yhdessä vertaistensa kanssa.

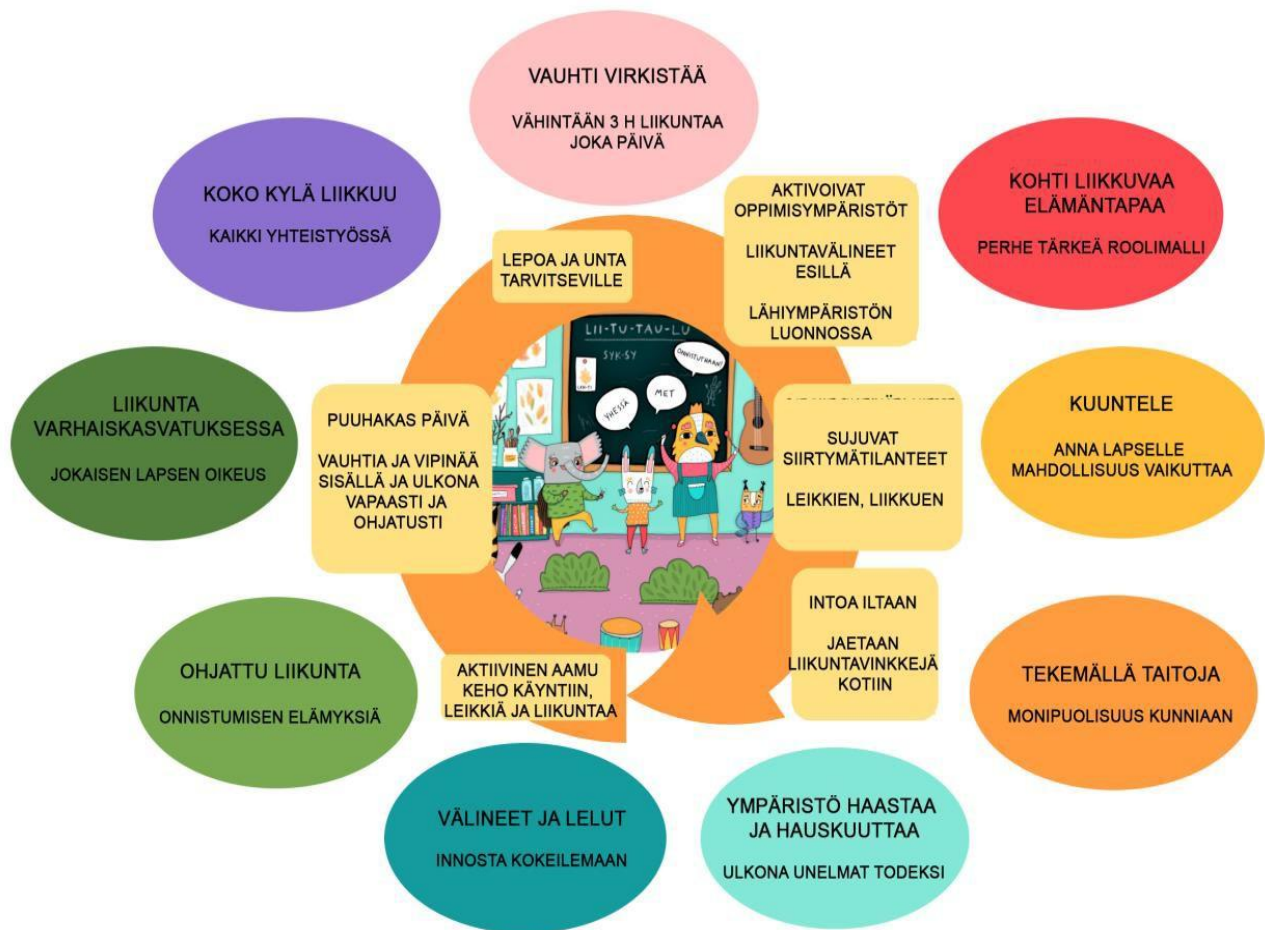
Hyödynnämme työssämme käytyjä koulutuksia. Käytämme neuvokasperhe.fi-sivustoa varhaiskasvatusarjessa ja kasvatusyhteistyössä, ja sen suunnittelussa, huoltajien kanssa. Tiimityöskentelyssä ja työyhteisössä hyödynnämme tiimikoulutuksesta saamiamme vinkkejä. Muistamme kuvatuen merkityksen arjessa.

Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma on meidän työkalunamme varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin kehittämiseen ja työskentelyyn inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Suunnitelman tavoitteena on varmistaa, että tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä tehdään ja arvioidaan järjestelmällisesti varhaiskasvatuksen arjessa. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman mukaisesti kehitämme varhaiskasvatustamme ja toimintatapojamme. Lähtökohtana kaikessa toiminnassa on lapsen edun ensisijaisuus ja toteutuminen. Yksiköiden omassa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa kiinnitämme huomiota lasten oikeuteen vaikuttaa itseään koskeviin päätöksiin. Lapsilla ja huoltajilla tulee olla mahdollisuus tulla kuulluksi.

Henkilöstöllä on keskeinen rooli lasten sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen harjoittelun ja kehittymisen tukemisessa. Tuemme tunnesäätelyn kehittymistä ja opetamme lapsia tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. Ohjaamme lapsia yksilöinä ja ryhmänä ottamaan vastuuta omasta käyttäytymisestään ja siitä, että ryhmässä ei kiusata tai syrjitä, tai aiheuteta vaaraa muille. Puutumme terveyttä ja turvallisuutta uhkaavaan puheeseen välittömästi ja teemme aktiivista yhteistyötä perheneuvolan kanssa. Tuemme lasten vertaissuhteiden kehittymistä osallistumalla leikkeihin ja mallinnamme vuorovaikutustilanteita.

Varmistamme turvallisuuden henkilöstön läsnäololla ja ohjauksella eri tilanteissa, ja kaikissa lapsiryhmissä. Tunnistamme kiusaamisen, puutumme siihen ja ehkäisemme sitä tietoisesti ja suunnitelmallisesti lasten iän ja kehityksen mukaisesti. Meillä on varhaiskasvatuksessa kiusaamisen ja häirinnän ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma.

Lapsella on oikeus olla ja toimia kuin lapsi eli leikkiä, liikkua ja tutustua asioihin koko kehonsa avulla.

Meillä on varhaiskasvatuksessa oma liikuntakoordinaattori, joka vastaa liikuntatoiminnan koordinoinnista. Liikuntakoordinaattori järjestää liikuntavastaavien tapaamiset, tukee ja ideoi varhaiskasvatuksen yhteisiä tapahtumia yhdessä henkilöstön kanssa, on yhteyshenkilönä paikallisten seurojen kanssa ja vastaa lisäksi liikunta- aiheisten koulutusten kartoituksesta ja suunnittelusta. Hyödynnämme Liikkuva varhaiskasvatus –materiaalia, jotka löytyvät <https://liikuvavarhaiskasvatus.fi/liikkuva-varhaiskasvatus/>. (Iloa, leikkiä ja yhdessä tekemistä, Varhaiskasvatuksen henkilöstön käsikirja, Liikkumisen inklusion käsikirja varhaiskasvatukseen ja liikunnan vuosikello).

Jokaisessa yksikössä on nimetty liikuntavastaava. Liikuntavastaavan tehtävänä on pitää yllä liikunnallisuutta ja jakaa tietoa liikunnasta, koota toimipisteen nykytilan arviointi

sekä huolehtia liikuntavälineistä (inventaario). Teemme nykytilan arvioinnin toimintakausittain maaliskuussa, jonka pohjalta valitsemme yksikön kehitettävän kohteen (<https://liikkuvavarhaiskasvatus.fi/nykytilan-arviointi/>).

Huolehdimme, että lapsen liikkuminen on sisäänrakennettuna varhaiskasvatuspäivään, osana tavallista arkea ja tapahtuu kokopäiväpedagogiikkana. Hyödynnämme myös ulkoiluhetket toiminnassamme vauhdikkaiden liikuntaleikkien paikkana ja piha-alueet oppimisympäristönä. Työntekijänä roolimme on aktiivinen (esimerkin näyttäjä) myös ulkona. Mahdollistamme lasten ja vanhempien osallisuutta toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa, esim. yhteiset toiminnalliset vanhempainillat. Teemme yhteistyötä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Tuemme liikuntamyönteistä toimintakulttuuria huolehtimalla myös omasta (työ)hyvinvoinnista.

Näin meillä:

2.1. MEÄN LEIKKI

Leikki on varhaiskasvatustoiminnan perusta ja ymmärrämme leikin arvon ja merkityksen lapselle. Turvaamme leikin edellytykset inklusiivisten periaatteiden mukaisesti käyttämällä esimerkiksi leikinvalintatauluja ja jakamalla lapsia tarvittaessa leikkiryhmiin. Mahdollistamme, että lapsi voi leikkiessään käydä läpi kokemuksiaan sekä harjoitella tunte- ja vuorovaikutustaitoja yhdessä vertaisen kanssa. Leikki- ja oppimisympäristöt ovat lapsia varten. Hyvä oppimisympäristö auttaa käynnistämään leikkejä ja toimimaan yhdessä.

Toimimme leikissä leikin aloittajana, kanssaleikkijänä, leikin kehittäjänä, leikin ylläpitäjänä ja leikin rikastajana. Tuemme lasten leikkiin pääsemistä ja leikissä pysymistä. Toteutamme leikkiä kokopäiväpedagogiikkana niin sisällä kuin ulkona. Tartumme lasten leikki-ideoihin ja huomioimme leikillisyyden esim. siirtymätilanteissa.

Uudistamme, muokkaamme ja kehitämme leikkiympäristöjä jatkuvasti, havaintojen perusteella, yhdessä lasten kanssa. Sisällytämme lasten leikki-ideoihin ohjattua toimintaa, kuten lauluja, tarinoita, retkiä sekä ilmaisun monia muotoja, jotka kehittävät leikkiprosessia eteenpäin tarinallisen leikin kautta.

Havainnoimme lasten leikkiä ja dokumentoimme sitä säännöllisesti. Mahdollistamme ajan ja paikan leikille sekä ennakoimme (esim. TimeTimerin avulla), jotta lapsella on mahdollisuus leikkiä leikki loppuun. Huomioimme leikin ulkopuoliset asiat (esim. siistijät, aikataulut, tilat), mitkä voivat vaikuttaa lasten leikkimiseen/leikkiympäristöihin.

Tavoitteenamme on varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, inklusiivinen, terveellinen ja turvallinen sekä esteetön oppimisympäristö. Oppimisympäristöjä rakennettaessa ja kehitettäessä otamme huomioon: turvallisuuden, ergonomian, ekologisuuden, viihtyisyyden, esteettömyyden, tilojen valaistuksen, akustiikan, sisäilman laadun ja siisteyden. Tarjoamme erilaisten oppimisympäristöjen avulla lapsille vaihtoehtoja mieluisaan tekemiseen, monipuoliseen ja vauhdikkaaseen liikkumiseen, leikkeihin ja peleihin sekä rauhalliseen oleiluun ja lepoon. Oppimisympäristössämme on tarjounta lasten leikin virittämiseksi; lelut ja roolivaatteet ovat lasten ulottuvilla.

Suunnittelemme ja kehitämme oppimisympäristöjä siten, että ne vahvistavat ja niissä toteutuu yhdenvertaisuus ja tasa-arvo. Edistämme oppimisympäristöjen avulla lasten kielellistä kehitystä ja kielitietoisuutta sekä tuomme näkyväksi kulttuurista moninaisuutta.

Teknologia on osa monipuolista ja lasta osallistavaa oppimisympäristöä. Käytämme erilaisia välineitä, digitaalisia sovelluksia ja ympäristöjä tarkoituksenmukaisella tavalla. Kan-

nustamme lapsia tutkivaan ja kokeilevaan tapaan oppia.

Oppimisympäristöjen suunnitteluun, rakentamiseen, ylläpitoon ja arviointiin sitoutuu koko tiimi. Otamme lapset mukaan ympäristöjen suunnitteluun, rakentamiseen ja arviointiin, esimerkiksi viikoittaisissa lasten kokouksissa. Annamme myös huoltajille mahdollisuuden osallistua. Arvioimme ympäristöjä säännöllisesti ja pidämme niistä huolta yhdessä lasten kanssa. Hyödynnämme toiminnassa ulko- ja lähiympäristöjä. Käymme esimerkiksi lähimetsissä, puistoissa, kirjastossa, museoissa ja lähiliikuntapaikoissa.

Näin meillä:

3. MEÄN PAINOPISTEALUEET

Tornion varhaiskasvatuksessa painopistealueemme toimintakauden 2026-2027 aikana ovat lapsen tuki, erityisesti yleinen tuki. Jatkamme myös tunne-, kieli- ja kulttuuritietoisien varhaiskasvatuksen parissa. Yhdistämme näitä osa-alueita toisiinsa toimintaa suunnitellessa.

3.1. Meän yleinen tuki arjessa

Varhaiskasvatuksen osallistuminen on hyvä perusta lapsen kehitykselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille. Mikäli laadukas pedagogiikka ei vastaa lapsen yksilöllisiin tarpeisiin, annetaan lapsen tarpeen mukaisia tuen muotoja, tukipalveluita ja välineitä. Tuki voi olla yleistä, tehostettua tai erityistä tukea. (OPH)

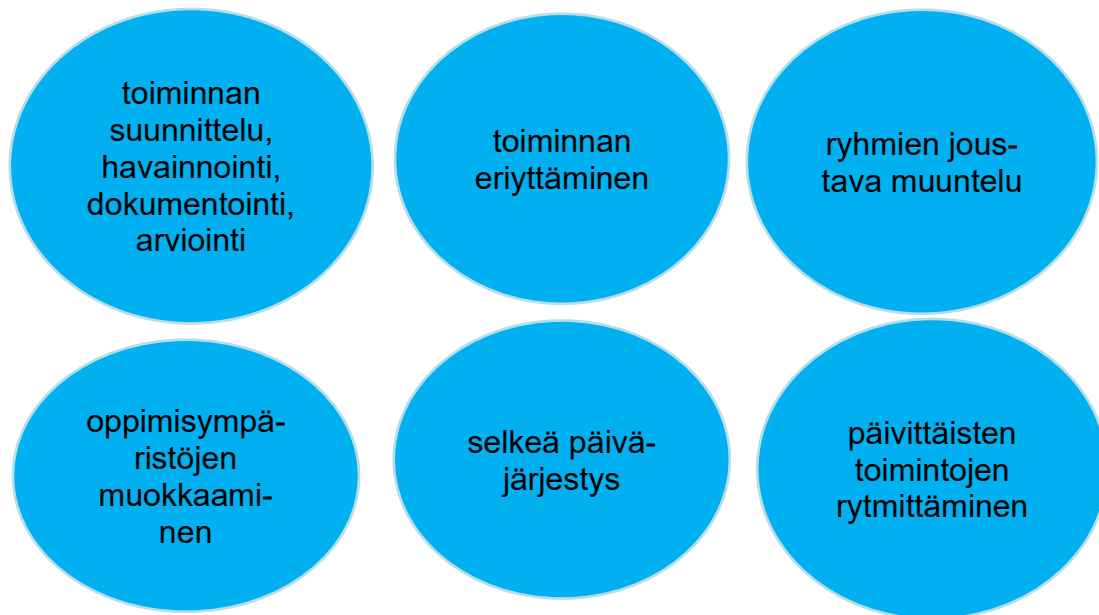
Varhaiskasvatuksen arjessa

- tuen lapsen myönteistä minäkuvan kehittymistä
- hyväksyn lapsen omana itsenään sekä ryhmän jäsenenä
- kannustan lasta ja annan mahdollisuuden onnistumisen kokemuksiin

Lapsen vasu

- tukee henkilöstöä yleisen tuen toteuttamisessa
- sisältää pedagogiset järjestelyt ja erilaiset työtavat, joilla tuetaan lasta

Lapsen tarpeisiin vastaaminen edellyttää varhaiskasvatuksen varhaiskasvatuksen henkilöstöltä yhteisiä ja johdonmukaisia pedagogisia työtapoja.

Lapsen vasuun lisätään tarvittaessa lapsen yleinen tuki; yksilöllisesti kohdennettuja tuen muotoja. Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata lapsen tuen tarpeeseen. Yleinen tuki muodostuu yksittäisistä pedagogisista, hoidollisista tai rakenteellisista tuen muodoista, joilla lasta tuetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa yhdessä huoltajan kanssa. Tuen muodot suunnitellaan osana varhaiskasvatuksen päivittäistä toimintaa.

Tiimissä käydään syksyllä ja kauden aikana säännöllisesti yleisen tuen listaus. Väylässä kolmitasoisen tuen kohdasta löytyy **yleisen tuen arviointitaulukko ja tukitoimien muistilista**. Väylästä löytyy myös *Kieli- ja kulttuuritietoinen varhaiskasvatus ja esiopetus*. Päiväkodeista löytyy *Siihen pittää olla vasittu työkalu -vihko*. *Kimppu-hanke* tukee varhaista puheen ja kielen kehitystä.

Koko tuen polkua kuvataan tarkemmin alkaen sivulta 23-

3.2. Meän tunnetaidot

Tunnekasvatus on tärkeä osa kokopäiväpedagogiikkaamme, sen avulla tuemme lapsen tunnetaitojen kasvua yhteistyössä huoltajien kanssa. Toteutamme suunnitelmallista ja tavoitteellista tunnekasvatusta, jonka räätälöimme lapsiryhmän tarpeiden pohjalta. Luomme iloa ja positiivista asennetta jokaiseen päivään, positiivinen vuorovaikutus ja kasvattajien kiireetön läsnäolo vahvistavat lapsen tunnetaitojen oppimista. Lapsi harjoittelee kaikkien tunteiden ilmaisua ja pohdimme yhdessä tapoja, jotka ovat sopivia ja eivät vahingoita muita. Ymmärrämme, että lapsi voi säädellä tunteitaan vasta kun hän tunnistaa ja ymmärtää tunteitaan. Kasvatuksen ammattilaisina toimimme tunnemallina lapselle ja ymmärrämme oman tunneviestinnän vaikutuksen koko varhaiskasvatuksen yhteisöön.

TUNNISTA JA SANOITA: Kasvattajina havainnoimme lapsen tunteita ja huomioimme, että lapsen tunteiden mahdollisimman oikea tulkinta on ensiarvoisen tärkeää, kun pyrimme edistämään lapsen tunnetaitojen kehittymistä. Tunteiden sanoittaminen edellyttää tilanteeseen rauhoittumista, tunteiden tai tunnetilojen havaitsemista, empaattista asennoitumista, eläytymistä toisen asemaan ja riittävästi sopivia tunnesanoja. Sanoitamme lapsille itse tunnetta, ei lasta. Autamme lasta tunnistamaan tunnetta kysymysten, kuvailun ja pohdinnan kautta ja tuemme tunteen sanoittamista. Esimerkiksi oletko iloinen koska...tunnetko pettymystä kun... huomaan, että sinua suututtaa, koska... oletko surullinen, koska ... Tämä antaa lapselle tunteen, että häntä ymmärretään. Kun lapsi huomaa, että hänen tekemisillään ja tunteillaan on vaikutusta muihin ihmisiin, tunteiden tunnistaminen, ymmärtäminen ja säätely kehittyy. Osoitamme myötätuntoa sanoin, elein ja äänenpainoin. Pohdimme lapsen käytöksen ja tunteen takana olevaa tarvetta ja etsimme keinoja auttaa ja tukea lasta. Autamme lapsia tunnistamaan ryhmässä esillä olevia tunteita ja nimeämme niitä yhdessä. Sanoitamme myös omia tunteitamme osana arkea.

TUE: Tunteiden säätelemistä ja ilmaisua harjoitellaan arjen tilanteissa. Lapsien kanssa keskustellaan ja harjoitellaan leikin avulla osana arkea, miten tunteiden kanssa toimitaan; tunnistaminen, ilmaisu, muiden kohtelu ja tunteiden merkitys. Autamme lasta ymmärtämään,

että kaikki tunteet ovat sallittuja. Tämä edellyttää tukea, mallinnusta, ohjausta, harjoittelua, pohdintaa, keskustelua, myötätuntoa ja ymmärrystä sekä uuden oppimista yritysten ja erehdysten kautta.

Tuemme lasta turvallisessa, muita kunnioittavassa, tunneilmaisussa. Ratkomme ristiriitatilanteita turvallisessa ilmapiirissä, jolloin lapsi oppii omien kokemustensa kautta ja muita havainnoimalla. Käymme tilanteet läpi avoimesti ja myötätuntoisesti ratkoen, ilman häpeää ja syyllistämistä. Huomioimme, että anteeksipyytäminen edellyttää sellaisia taitoja, joita lapsi ei vielä välttämättä hallitse. Silloin aikuinen voi pyytää anteeksi lapsen puolesta ja viestittää toiselle lapselle, että teko ei ollut hyväksytty. Huomioimme myös, että anteeksi voi pyytää monella tapaa esim. halaamalla.

Näin meillä:

3.3. Meän kieli ja kulttuuritietoinen kasvatus

Luomme kielitietoisia oppimisympäristöjä, joissa toimimme kielellisenä mallina ja mukautamme puhettamme sanoittaen lasten arkea; tunteita, toimintoja ja eleitä monipuolisesti. Huomioimme ryhmässä kulttuuri- ja kielitaustat tutustuen eri kulttuureihin ja kieliin. Käytämme vuorovaikutuksessa tukiviittomia, kuvatukea ja eleitä sekä musiikkia. Kirjasto ja kirjastoauto toimii yhteistyökumppaninamme lapsen kielen rikastuttajana. Huomioimme mahdollisuuksien mukaan kirjallisuutta myös omalla äidinkielellään.

Huomioimme lapsen osallisuuden muodostaessamme kieli- ja kulttuuritietoista toimintaa lapsille. Sovimme tiimissä yhteiset toimintatavat lasten kielellisen tukemiseen esim lorupussi ja laulukortit leikillisenä ja osallistavana toimintana, tunnekuvat tunteiden sanoittamista ja hahmottamista varten, värit, eläimet ym vastaavat ajankohtaiset harjoittelussa olevat asian näkyvillä ja arjen sanoittamisessa mukana. Laulaessa ja lorutellessa yhdessä aikuisen kanssa lapsi kokee läheisyyttä ja läsnäoloa ja hän tulee kohdatuksi. Tämä tukee lapsen itsetunnon kasvua ja vahvaa minäkuva.

Harjoitteleamme jatkuvassa toiminnassamme vuoropuhelua ja vuorovaikutustaitoja aktiivisesti esim. aamupiirikuulumiset, ruokaillessa päivän tapahtumista keskustelu ja pukemistilanteessa jutellaan lapsen kiinnostuksen kohteista; keskustelu ja vuorovaikutus osana arkea. Huumori, hassuttelu ja leikillisuus ovat tärkeä osa vuorovaikutustaitojen harjoittelua, ne tekevät arjesta rennompaa, ja ovat tärkeä osa tunnetaitojen harjoittelua.

Herätämme kielellistä tietoisuutta porinatuokioilla, riimitellen, lorutellen sekä laulaen. Tutustumme lasten kiinnostusten mukaan: äänteisiin, kirjaimiin, tavuihin, sanoihin ja lauseisiin erilaisten leikkien ja toiminnallisten harjoitusten avulla, esim Leke-leikit. Mahdollistamme lapsen tarinoinnin ja tarinoiden esittämisen mm. draaman ja sadutuksen keinoin. Vahvistamme kuuntelutaitoja sekä sadun ja toden ymmärrystä. Kaikki kieleen liittyvä toiminta kartuttaa lapsen sanavarastoa, siksi on tärkeä käyttää monipuolista materiaalia.

Käytämme musiikkia arjessa tärkeänä osana kieli- ja kulttuuritietoista kasvatusta ja tunnistamme musiikin luomat mahdollisuudet; se on leikillistä, helposti saavutettavaa ja lapsen kokemusmaailmaa lähellä. Musiikilla on vaikutus lapsen kokonaisvaltaiseen kehitykseen ja kasvuun. Musiikki on osana yhteisöllisyyden, vuorovaikutuksen ja läsnäolon vahvistamisessa, kielen, matemaattisten aineiden sekä puheen, lukemaan ja kirjoittamisen oppimisessa. Musiikki tukee keskittymiskykyä, luovuutta, mielikuvitusta ja motoristen taitojen oppimista, lisäksi se toimii tunteen tasolla yhdistäen.

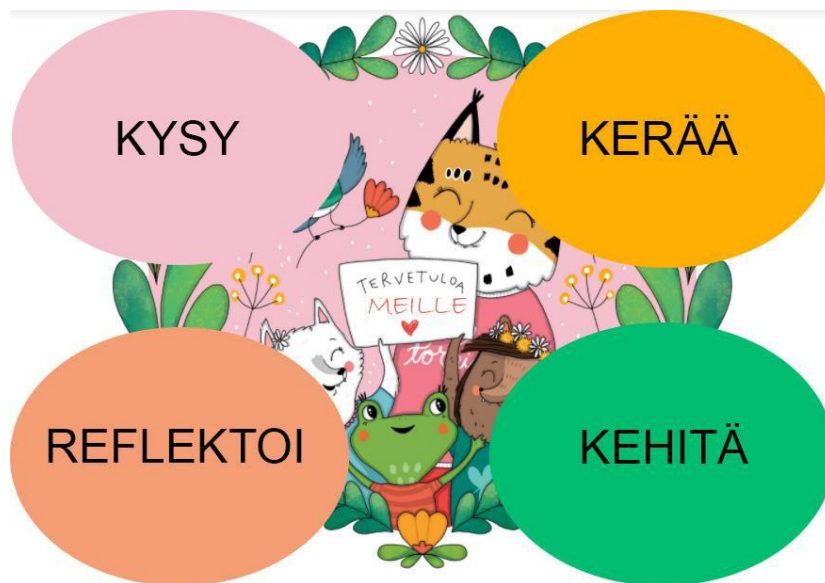
Arjessa huomioimme ja tuemme:

4. MEÄN DOKUMENTOINTI

Pedagoginen dokumentointi on varhaiskasvatuksen suunnittelun, toteuttamisen, arvioinnin ja kehittämisen keskeinen työmenetelmä. Se on jatkuva prosessi, jossa havainnot, dokumentit ja niiden tulkinta muodostavat ymmärrystä pedagogisesta toiminnasta. Pedagogisen dokumentoinnin avulla tehdään varhaiskasvatusta ja lapsen oppimista näkyväksi. Pedagoginen dokumentointi tuo välineen lasten ja heidän huoltajiensa osallisuuteen varhaiskasvatuksen arkeen. Dokumentoinnin avulla saatuja tietoja ja ymmärrystä hyödynnetään esimerkiksi työtapojen, oppimisympäristöjen, toiminnan tavoitteiden, menetelmien ja sisältöjen jatkuvassa muokkaamisessa lasten kiinnostusta ja tarpeita vastaavaksi. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on osa pedagogisen dokumentoinnin prosessia.

Pedagogisen dokumentoinnin prosessi on nelivaiheinen:

KYSY

o suunnittele tiimissä tarkasti dokumentoinnin aihe. Kaikkea ei voi eikä tarvitse dokumentoida.

KERÄÄ

- o havainnoi, haastattele, valokuvaa tai videokuvaa lasta
- o kerää lapsen piirustuksia ja töitä
- o kirjaa valokuvien tekstejä yhdessä lasten kanssa
- o saduta lasta
- o havainnoi ja kirjaa lasten leikkejä
- o osallista vanhempia erilaisten tehtävien avulla
- o tee lasten kanssa animaatioita ja elokuvia
- o tallenna projektien vaiheet, esim ajatuskartat, suunnitelmat jne

REFLEKTOI

- o tarkastele dokumentteja lapsen ja lapsiryhmän kanssa
- o käytä dokumentteja apuna vasukeskustelussa yhdessä huoltajien kanssa
- o tarkastele dokumentteja yhdessä tiimin kanssa suunnittelun pohjana

KEHITÄ

- o kehitä toimintaa dokumenttien tuottaman tiedon perusteella
- o koko tiimin ja jokaisen työntekijän osallistuminen ja sitoutuminen on tärkeä lähtökohta - jokaisen työntekijän havainnot, mielipiteet ja kokemukset ovat arvokkaita.

5. MEÄN TUEN POLKU

Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada yleistä, tehostettua tai erityistä tukea siten kuin varhaiskasvatuslaissa on säädetty. Tuen järjestämisen lähtökoh-
tana ovat lapsen vahvuudet sekä oppimiseen, kehitykseen ja hyvinvointiin liittyvät tarpeet.

YLEINEN TUKI

- o laadukas perustoimin-
ta kuuluu kaikille
- o yksittäiset tukitoimet
- o ei edellytä tutkimuksia
- o voidaan kirjata var-
haiskasvatussuunni-
telmaan

TEHOSTETTU TUKI

- o pedagoginen arvio
- o monialainen käsittely
- o hallinnollinen päätös
(päiväkodin johtaja
tekee)
- o tuki kirjataan varhais-
kasvatussuunnitel-
maan

ERITYINEN TUKI

- o pedagoginen selvitys
- o monialainen käsittely
- o hallinnollinen päätös
(varhaiskasvatuspääl-
likkö tekee)
- o tuki kirjataan varhais-
kasvatussuunnitel-
maan

Kirjaamme lapsen tarvitseman tuen ja toimenpiteet lapsen varhais-
kasvatussuunnitelmaan.

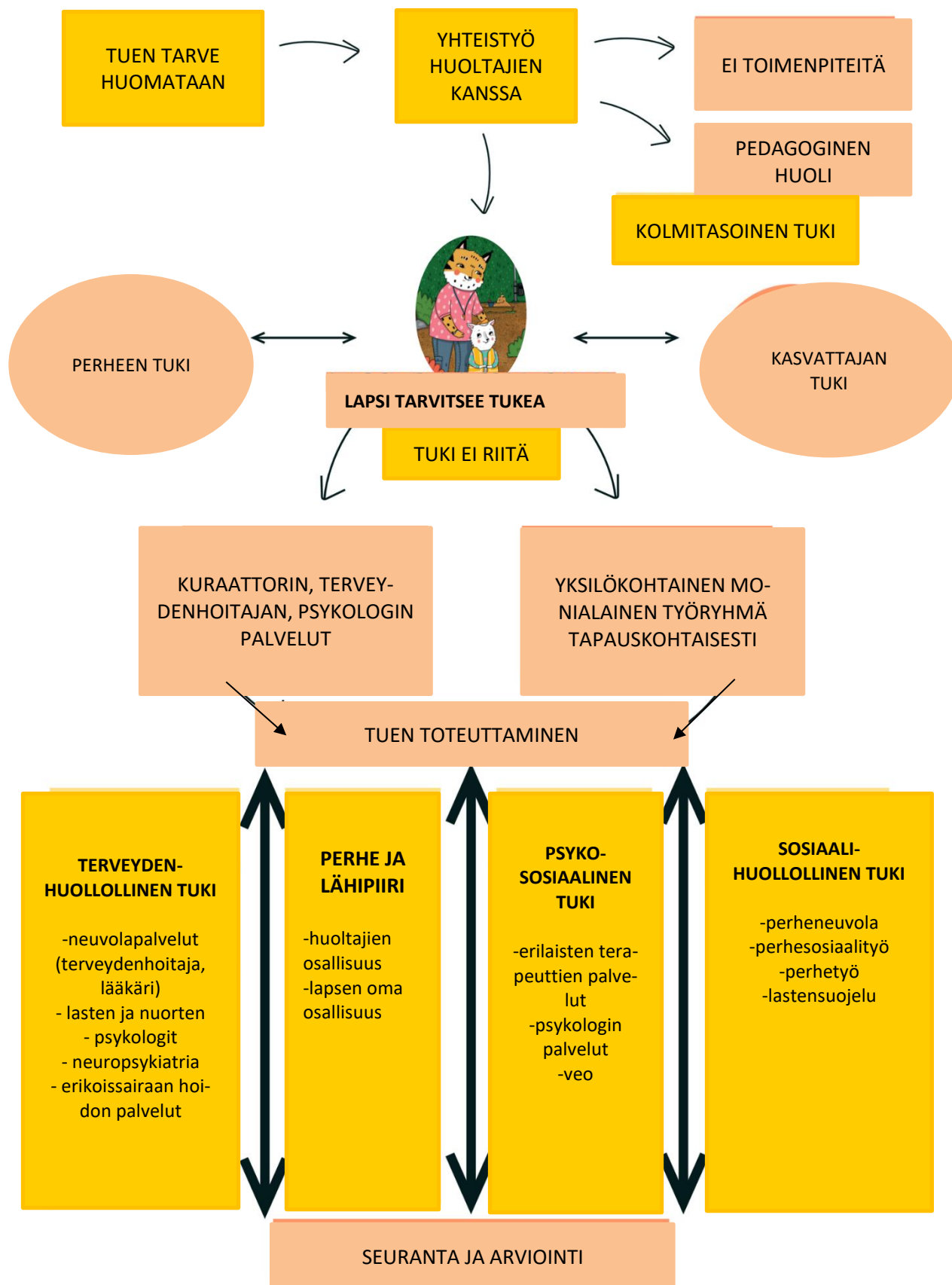
- o Teemme tehostetusta ja erityisestä tuesta hallintopäätöksen yhdessä päiväko-
dinjohtajan, lapsen ryhmän varhaiskasvatuksen opettajan ja varhaiskasvatuksen
erityisopettajan kanssa. Tehostetun tuen hallintopäätöksen
hyväksyy päiväkodinjohtaja, erityisen tuen hallintopäätöksen varhaiskasvatuspääl-
likkö. Tuen päätös liitetään lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.
- o Tuen tarpeen arviointi, tuen antaminen sekä toimintakulttuurin ja toimintatapojen

kehittäminen kuuluvat koko henkilöstölle heidän koulutuksensa, työnkuviansa ja vastuidensa mukaan. Arvioidessamme toimintakulttuuria käytämme hyväksi **yleisen tuen arviointitaulukkoa**, (löytyy Väylästä). Yleisen tuen hyvällä tasolla vähennämme tarvetta tehostettuun tukeen. Tuen tarpeen arviointia tehdään jatkuvasti.

- Jokaisesta päiväkodista löytyy *Siihen pitää olla vasittu työkalu* – opas tarkkaavuuden ja toiminnanohjauksen tueksi.
- Lapsella on myös tarvittaessa oikeus S2 -opetukseen, josta on seutukunnallinen opas jokaisessa päiväkodissa.
- Varhaiskasvatuksen erityisopettajien laatima Kolmitasoinen tuki varhaiskasvatuksessa löytyy Väylästä varhaiskasvatuksen asiakirja-arkistosta.
- Pedagogisen tuen kirjaukset tekee varhaiskasvatuksen opettaja varhaiskasvatuksen erityisopettajan tuella.

Esimerkkejä tuen muodoista:

6. YHTEISTYÖ ERI TOIMIJOIDEN KANSSA

Teemme tiivistä yhteistyötä neuvoloiden kanssa. Lapsen täyttäessä 4 vuotta, hänen varhaiskasvatuskeskusteluunsa osallistuu vanhempien lisäksi lapsen terveydenhoitaja. Tarvittaessa terveydenhoitajaa voi pyytää osallistumaan myös 2-vuotiaan vasukeskusteluun. Olemme hyvissä ajoin liikkeellä, jotta saamme sovittua kaikille sopivan ajankohdan.

7. MEÄN LASTEN OSALLISUUS

- Jokaisella lapsella on oikeus olla läsnä, kuulua yhteisöön ja yhteiskuntaan.
- Huolehdimme, ettei kukaan lapsi jää yksin.
- Keskustelemme lasten kanssa, kuuntelemme heitä ja annamme heille mahdollisuuden vaikuttaa.
- Näemme lapsen orastavat taidot ja vahvistamme niitä.
- Tuemme lapsen hyvän itsetunnon kehitystä vahvistamalla jokaisen lapsen omia vahvuuksia.
- Autamme ymmärtämään temperamenttieroja, jokainen saa kasvaa itsensä näköiseksi.
- Lapsella on oikeus osallistua ja tulla kuulluksi itseään koskevissa päätöksissä.
- Kunnioitamme lapsen yksilöllistä tapaa toimia, leikkiä ja oppia.
- Suunnittelemme, toteutamme ja arvioimme toimintaa yhdessä lasten kanssa.
- Lisäämme lapsen osallisuutta antamalla hänelle käyttöön esim. Ipadin oman arkensa ja ympäristönsä kuvaamista varten ja keskustelemalla lapsen kanssa kuvista/videoista.
- Pidämme esim. lasten kokouksia, joissa lasten ääni pääsee kuuluviin.
- Annamme huoltajille mahdollisuuden osallistua toiminnan suunnitteluun ja arviointiin

LASTEN OSALLISUUDEN TUKEMINEN

TILA:

LASTEN MIELIPITEIDEN
ILMAISEMISEEN ON
TARJOLLA TURVALLINEN
JA INKLUSIIVINEN TILA

ÄÄNI:

LAPSILLE TARJOTAAN
TARKOITUKSENMUKAINEN
TIETO JA LAPSIA AUTETAAN
MIELIPITEIDEN ILMAISEMISSA

YLEISÖ:

VARMISTETAAN, ETTÄ LASTEN
MIELIPITEITÄ OVAT KUULEMASSA
ASIOISTA VASTUUSSA OLEVAT
AIKUISET

VAIKUTUS:

VARMISTETAAN, ETTÄ LASTEN
MIELIPITEET OTETAAN VAKAVASTI
JA NE HUOMIOIDAAN
ASIAANKUULUVASTI

Lähde: Lundy (2007; Irish Department of Children and Youth Affairs)

Näin meillä:

8. MEÄN ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN

Varhaiskasvatuksen toiminnan arviointi tulee olla suunnitelmallista ja säännöllistä. Hyödynnämme pedagogiikan ja arvioinnin vuosikelloa, joka löytyy Väylästä.

Varhaiskasvatuksen arviointia toteutetaan läpileikkaavasti joka tasolla alkaen yksittäisestä lapsesta ja perheestä ja edeten varhaiskasvatuksen arviointiryhmään. Arvioimme toimintaa Valssin arviointikyselyillä, mikä on kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (KARVI) valtakunnallinen arviointityökalu. Arviointien tuloksia julkaistaan muun muassa kaupungin nettisivuilla ja niistä tiedotetaan huoltajia, yhteistyötahoja ja sivistyslautakuntaa. Auditointi jatkuu myös tänä toimikautena.

Toimintakauden 2026-2027 arvioinnissa lapsen tuki ja tarkastelemme yleisen tuen toteutumista arjessa.

Eri toimijoiden tehtävät ja roolit arvioinnissa ja kehittämisessä:

- **Lapset** osallistuvat toiminnan arviointiin ikätasoisesti. Lasten arvioinnit kohdistuvat lasten mielenkiinnon kohteisiin.
- **Huoltajille** tarjotaan säännöllisesti mahdollisuus osallistua toiminnan arviointiin.
- **Työntekijä** arvioi ja reflektoi omaa toimintaansa. Lisäksi työntekijä käy vuosittain sekä tiimi- että yksilökehityskeskustelussa.
- **Yksikössä** arvioidaan ja kehitetään toimintaa johdonmukaisesti. Arviointityökalujen avulla suoritettavan arvioinnin perusteella laaditaan yksiköiden kehittämissuunnitelmia.
- **Esihenkilöt** kokoontuvat kerran kuukaudessa esihenkilöiden pedajoryyn, jossa luodaan, arvioidaan ja kehitetään koko kaupungin yhtenäisiä pedagogisia linjauksia. Varhaiskasvatuksen erityisopettajat kutsutaan tarvittaessa mukaan.
- **Varhaiskasvatuksen henkilöstö** osallistuu Tornion varhaiskasvatuksen henkilöstön yhteisiin tapaamisiin, vaka-kahvilat, opettajatiimit ja hoitajatiimit sekä koulu-

tuksiin. Koulutustoiveita kysytään toimintavuosittain henkilöstöltä.

- **Vakan laaturyhmä** kokoontuu 3–4 kertaa toimintavuodessa ajankohtaisten pedagogiikkaan ja arviointiin liittyvien asioiden tiimoilta.
- **Varhaiskasvatuksen arviointiryhmä** kokoontuu säännöllisesti arvioimaan ja kehittämään koko kaupungin varhaiskasvatusta yhteisten arvojen ja periaatteiden pohjalta. Arviointityöryhmä on moniammatillinen ryhmä, jossa on edustus yhteistyötahoilta sekä sivistyslautakunnasta varhaiskasvatuspäällikön ja päiväkodinjohtajien lisäksi.

9. MEÄN VIESTINTÄ

Jokainen työntekijä vastaa hyvästä asiakaspalveluviestinnästä. Palvelualttius, ystävällisyys ja kohteliaisuus ovat avainasemassa jokapäiväisessä vuorovaikutuksessa, jonka kautta koko kaupungin toiminta saa kasvot. Asiakasta autetaan aina parhaalla mahdollisella tavalla. **Työ- ja siihen liittyviä asioita hoidetaan vain työpaikan välineillä!**

Tiimeissä sovitaan kirjallisesti, esim. tiimisopimuksessa tai ryhmävasussa miten, milloin ja millä tavoin huoltajien kanssa viestitään.

- Kiireelliset asiat huoltajien kanssa puhelimitse.
- WhatsApp-vastaanottajalistan kautta yleiset tiedottamiset vain työpuhelimella. Ei jaeta henkilötietoja. **(WhatsApp ryhmä luodaan vastaanottajalistan kautta, jotta huoltajien puhelinnumerot/vastausviestit eivät näy toisille.)**
- DaisyFamilyn/sähköpostin välityksellä ei kiireelliset henkilökohtaisemmat asiat.
- Viikko- ja/tai kuukausitiedotteet (joko Daisyn kautta tai käyttämällä muita digitaalisia menetelmiä, esim. Sway)
- Videot ja kuvat lapsen päivästä, jotka jaetaan esim. tekstiviestien kautta. Huolehditaan, että tähän on lupa huoltajilta.
- Päivittäiset kohtaamiset huoltajien kanssa: Keskustellaan päivän tapahtumista ja toiminnasta avoimesti, huoltajien kanssa sovitaan vasukeskustelussa mitä he haluavat tietää lapsen päivästä ja kenelle kuulumiset kerrotaan, esim. jos lasta haakee muukin kuin huoltaja.
- Tornion kaupungin viestintäohjeet löytyvät Väylästä (Sisäiset palvelut - Viestintä ja markkinointi)
- Työpaikoilla on hyvä olla myös DaisyFamilyn käytön osaavia työntekijöitä, jotka voivat tarvittaessa opastaa ja auttaa huoltajia.
- Noudatamme tietoturvan ja tietosuojan ohjeistuksia

Kuvitus Giannetta Porta www.olipahantaas.fi

Toimintavuosisuunnitelman ovat päivittäneet Henni Kantola ja Jenni Laukkanen. Asiantuntijajäseninä varhaiskasvatuksen työntekijät. Kuvitus Giannetta Porta www.olipahantaas.fi